

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

31 mai 2018*

„Trimitere preliminară – Servicii poștale în Uniunea Europeană – Directiva 97/67/CE – Articolele 2, 7 și 9 – Directiva 2008/6/CE – Noțiunea «furnizor de servicii poștale» – Întreprinderi de transport rutier, de expediție și de curierat expres care furnizează servicii de colectare, de sortare, de transport și de livrare a trimiterilor poștale – Autorizație necesară pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului – Contribuție la costurile serviciului universal”

În cauzele conexe C-259/16 și C-260/16,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia), prin deciziile din 27 ianuarie 2016, primite de Curte la 10 mai 2016 (C-259/16) și la 11 mai 2016 (C-260/16), în procedurile

Confederazione Generale Italiana dei Trasporti e della Logistica (Confetra) (C-259/16),

Associazione Nazionale Imprese Trasporti Automobilistici (C-259/16),

Fercam SpA (C-259/16),

Associazione non Riconosciuta Alsea (C-259/16),

Associazione Fedit (C-259/16),

Carioni Spedizioni Internazionali Srl (C-259/16),

Federazione Nazionale delle Imprese di Spedizioni Internazionali – Fedespediti (C-259/16),

Tnt Global Express SpA (C-259/16),

Associazione Italiana dei Corrieri Aerei Internazionali (AICAI) (C-260/16),

DHL Express (Italy) Srl (C-260/16),

Federal Express Europe Inc. (C-260/16),

United Parcel Service Italia Ups Srl (C-260/16)

împotriva

Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni,

* Limba de procedură: italiana.

Ministero dello Sviluppo Economico,

cu participarea:

Poste Italiane SpA (C-260/16),

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça (raportor), președinte de cameră, domnii E. Levits și A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 septembrie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Confederazione Generale Italiana dei Trasporti e della Logistica (Confetra), pentru Federazione Nazionale delle Imprese di Spedizioni Internazionali – Fedespediti, pentru Associazione Nazionale Imprese Trasporti Automobilistici, pentru Associazione non Riconosciuta Alsea și pentru Associazione Fedit, precum și pentru Fercam SpA, pentru Tnt Global Express SpA și pentru Carioni Spedizioni Internazionali Srl, de S. Romano și de A. Romano, avocați;
- pentru Associazione Italiana dei Corrieri Aerei Internazionali (AICAI), precum și pentru DHL Express (Italy) Srl și pentru Federal Express Europe Inc., de M. Giordano și de L. Daniele, avocați;
- pentru United Parcel Service Italia Ups Srl, de A. Boso Caretta, avocat;
- pentru Poste Italiane SpA, de A. Sandulli, de A. Fratini și de G. Pandolfi, avocați;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Fiorentino, avvocato dello Stato;
- pentru guvernul francez, de R. Coesme, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de P. Costa de Oliveira și de L. Malferrari, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 noiembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 2 punctele 1, 1a, 6 și 19, a articolului 7 alineatul (4), precum și a articolului 9 alineatele (1) și (2) din Directiva 97/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciului (JO 1998, L 15, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 12), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 februarie 2008 (JO 2008, L 52, p. 3) (denumită în continuare „Directiva 97/67”).

- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între Confederazione Generale Italiana dei Trasporti e della Logistica (Confetra), Federazione Nazionale delle Imprese di Spedizioni Internazionali – Fedespedi, Associazione Nazionale Imprese Trasporti Automobilistici, Associazione non Riconosciuta Alsea, Associazione Fedit, Fercam SpA, Tnt Global Express SpA și Carioni Spedizioni Internazionali Srl (C-259/16), precum și, respectiv, Associazione Italiana dei Corrieri Aerei Internazionali (AICAI), DHL Express (Italy) Srl, Federal Express Europe Inc. și United Parcel Service Italia Ups Srl (C-260/16), asociații de întreprinderi și întreprinderi care își desfășoară activitatea în sectorul expediției, al transportului rutier sau al curieratului expres, pe de o parte, și Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni (autoritatea de reglementare a comunicațiilor, Italia) (denumită în continuare „AGCOM”) și Ministero dello Sviluppo Economico (Ministerul Dezvoltării Economice, Italia), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea actelor normative adoptate în vederea transpunerii Directivei 97/67.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (10), (18), (22) și (23) ale Directivei 97/67:

„(10) Întrucât, în conformitate cu principiul subsidiarității, un set de principii generale ar trebui să se adopte la nivel comunitar, în timp ce alegerea procedurilor exacte ar trebui să revină statelor membre, care ar trebui să aibă posibilitatea de a alege sistemul cel mai bine adaptat situației lor;

[...]

(18) Întrucât, având în vedere că diferența esențială dintre serviciul de curierat expres și serviciul poștal universal constă în valoarea adăugată (oricare ar fi forma acesteia) prevăzută de către serviciile de curierat expres și percepută de către clienți, cel mai eficient mod de a determina valoarea adăugată percepută este de a lua în considerare surplusul de preț pe care clienții sunt dispuși să îl plătească, fără a aduce atingere, cu toate acestea, limitei de preț a sectorului rezervat ce trebuie să se respecte;

[...]

(22) Întrucât statele membre ar trebui să poată reglementa, prin proceduri corespunzătoare de autorizare, pe teritoriul lor, prestarea serviciilor poștale care nu sunt rezervate prestatorilor serviciului universal; întrucât procedurile respective trebuie să fie transparente, nediscriminatorii, proporționate și bazate pe criterii obiective;

(23) Întrucât statele membre ar trebui să aibă opțiunea de a supune acordarea licențelor unor obligații privind serviciul universal sau unor contribuții la un fond de compensare destinat să despăgubească prestatorul serviciului universal pentru prestarea unor servicii care reprezintă o sarcină financiară inechitabilă; întrucât statele membre ar trebui să aibă capacitatea de a include în autorizații o obligație prin care activitățile autorizate nu trebuie să încalce drepturile exclusive sau speciale acordate prestatorilor serviciului universal pentru serviciile rezervate; întrucât se poate introduce un sistem de identificare pentru marketingul direct prin corespondență în scopul supervizării, în condițiile în care marketingul direct prin corespondență este liberalizat.”

4 Articolul 2 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

1. «servicii poștale» înseamnă serviciile care implică colectarea, sortarea, transportul și livrarea trimiterilor poștale;

1a. «furnizor de servicii poștale» înseamnă o întreprindere care furnizează unul sau mai multe servicii poștale;

[...]

6. «trimitere poștală» înseamnă o trimitere adresată în forma finală, în care trebuie să fie transportată de către furnizorul serviciului poștal. Pe lângă trimiterile de corespondență, asemenea trimiteri includ și, de exemplu, cărți, cataloage, ziare, publicații periodice și colete poștale care conțin mărfuri cu sau fără valoare comercială;

[...]

13. «furnizor de serviciu universal» înseamnă furnizorul public sau privat al serviciului poștal care asigură totalitatea sau o parte a serviciului universal poștal într-un stat membru, a cărui identitate a fost notificată Comisiei în conformitate cu articolul 4;

14. «autorizații» înseamnă orice autorizație care stabilește drepturi și obligații specifice sectorului poștal și care permite întreprinderilor să furnizeze servicii poștale și, după caz, să instaleze și să opereze rețele proprii pentru furnizarea unor astfel de servicii, sub forma unei autorizații generale sau licențe individuale astfel cum sunt definite în continuare:

– «autorizație generală» înseamnă o autorizație, indiferent dacă este reglementată de o «licență pe categorii» sau de dreptul comun și indiferent dacă această reglementare impune proceduri de înregistrare sau de declarare, care nu solicită furnizorului de servicii poștale în cauză să obțină o decizie explicită a autorității naționale de reglementare înainte de a exercita drepturile ce rezultă din autorizație;

– «licență individuală» înseamnă o autorizație care este acordată de o autoritate națională de reglementare și care oferă unui furnizor de servicii poștale drepturi specifice sau care supune activitățile întreprinderii la obligații specifice suplimentare față de autorizația generală, după caz, dacă furnizorul de servicii poștale nu este abilitat să exercite drepturile în cauză până în momentul în care a primit decizia din partea autorității naționale de reglementare;

[...]

19. «cerințe esențiale» înseamnă motive generale fără caracter economic care pot determina un stat membru să impună condiții pentru furnizarea serviciilor poștale. Motivele sunt confidențialitatea corespondenței, securitatea rețelei în cazul transportului de bunuri periculoase, respectarea condițiilor de angajare, a sistemelor de securitate socială prevăzute de actele cu putere de lege sau de dispozițiile administrative și de reglementare și/sau de contractul colectiv negociat între partenerii sociali naționali, în conformitate cu legislația comunitară și națională și, după caz, protecția datelor, a mediului și normele de planificare a teritoriului. Protecția datelor poate să includă protecția datelor cu caracter personal, confidențialitatea informațiilor transmise sau stocate și protecția vieții private;

[...]”

5 Articolul 7 din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre nu acordă și nu mențin în vigoare drepturi exclusive sau speciale pentru crearea sau furnizarea de servicii poștale. Statele membre pot finanța furnizarea de servicii universale în conformitate cu unul sau mai multe mijloace prevăzute la alineatele (2), (3) și (4) sau în conformitate cu orice alt mijloc compatibil cu tratatul.

[...]

(3) În cazul în care un stat membru stabilește că obligațiile de serviciu universal, astfel cum sunt prevăzute în prezenta directivă, atrag un cost net, calculat în conformitate cu anexa I, și reprezintă o sarcină injustă pentru furnizorul (furnizorii) desemnat (desemnați), acesta poate să introducă:

- (a) un mecanism de compensare a furnizorului (furnizorilor) în cauză, din fonduri publice sau
- (b) un mecanism de împărțire a costului net al obligațiilor de serviciu universal între furnizorii de servicii și/sau utilizatori.

(4) În cazul în care costul net este împărțit în conformitate cu alineatul (3) litera (b), statele membre pot stabili un fond de compensare care poate fi finanțat de furnizorii serviciilor și/sau din taxele plătite de utilizatori și este administrat, în acest scop, de un organism independent de beneficiar sau beneficiari. Statele membre pot condiționa acordarea de autorizații furnizorilor de servicii, în conformitate cu articolul 9 alineatul (2), de îndeplinirea obligației de a contribui financiar la acest fond sau de a respecta obligațiile de serviciu universal. Obligațiile de serviciu universal ale furnizorului (furnizorilor) de serviciu universal prevăzute la articolul 3 pot fi finanțate în acest mod.

(5) Statele membre se asigură că principiile de transparență, nediscriminare și proporționalitate sunt respectate la stabilirea fondului de compensare și la stabilirea nivelului contribuțiilor financiare prevăzute la alineatele (3) și (4). Deciziile adoptate în conformitate cu alineatele (3) și (4) se bazează pe criterii obiective și ușor de verificat și sunt apoi făcute publice.”

6 Articolul 9 din aceeași directivă prevede:

„(1) În ceea ce privește serviciile care sunt în afara sferei serviciului universal, statele membre pot introduce autorizații generale în măsura necesară pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale.

(2) În ceea ce privește serviciile din sfera serviciului universal, statele membre pot introduce proceduri de autorizare, inclusiv licențe individuale, în măsura necesară pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale și a asigura furnizarea serviciului universal.

Acordarea autorizațiilor poate:

- să fie supusă obligațiilor de serviciu universal;
- dacă este necesar și justificat, să impună cerințe privind calitatea, disponibilitatea și realizarea serviciilor în cauză;
- după caz, să fie supusă unei obligații de a efectua o contribuție financiară la mecanismele de compensare menționate la articolul 7, în cazul în care furnizarea serviciului universal atrage un cost net și reprezintă o sarcină injustă pentru furnizorul (furnizorii) de serviciu universal, desemnat (desemnați) în conformitate cu articolul 4;
- după caz, să fie supusă unei obligații de a contribui financiar la costurile operaționale ale autorității naționale de reglementare menționate la articolul 22;

- după caz, să fie supusă unei obligații de respectare a condițiilor de muncă stabilite de legislația națională sau să impună o asemenea obligație.

Obligațiile și cerințele enunțate la prima liniuță și la articolul 3 pot fi impuse numai furnizorilor de serviciu universal desemnați.

[...]

(3) Procedurile, obligațiile și cerințele prevăzute la alineatele (1) și (2) sunt transparente, accesibile, nediscriminatorii, proporționale, precise și lipsite de ambiguitate, făcute publice în prealabil și bazate pe criterii obiective. Statele membre se asigură că motivele de refuzare sau retragere a autorizației în totalitate sau parțial sunt comunicate solicitantului și stabilesc o procedură de recurs.”

- 7 Potrivit considerentelor (17), (27) și (28) ale Directivei 2008/6:

„(17) Transportul privit în mod individual nu ar trebui considerat serviciu poștal. [...]

[...]

(27) Furnizorii de servicii poștale pot fi obligați să contribuie la finanțarea serviciului universal în cazurile în care se instituie un fond de compensare. În vederea determinării întreprinderilor cărora li s-ar putea solicita să contribuie la fondul de compensare, statele membre ar trebui să analizeze dacă, din perspectiva utilizatorilor, serviciile furnizate de aceste întreprinderi pot fi considerate servicii care intră în sfera serviciului universal, deoarece sunt substituibile, într-un grad suficient de mare, serviciului universal, luând în considerare caracteristicile acestora, inclusiv pe cele care aduc un plus de valoare, precum și utilizarea preconizată și modul de tarifare. Nu este necesar ca aceste servicii să aibă toate caracteristicile serviciului universal, precum livrarea zilnică sau acoperirea națională completă.

(28) Pentru a respecta principiul proporționalității în stabilirea contribuției impuse acestor întreprinderi la costul de furnizare a serviciului universal într-un stat membru, statele membre ar trebui să utilizeze criterii transparente și nediscriminatorii, precum cota-parte a întreprinderilor respective în activitățile care intră în sfera serviciului universal din statul membru respectiv. Statele membre pot impune furnizorilor care au obligația de a contribui la un fond de compensare să introducă o separație contabilă adecvată pentru a asigura funcționarea fondului.”

Dreptul italian

- 8 Directiva 97/67 a fost transpusă în dreptul italian prin decreto legislativo n. 261 – Attuazione della direttiva 97/67/CE concernente regole comuni per lo sviluppo del mercato interno dei servizi postali comunitari e per il miglioramento della qualità del servizio (Decretul legislativ nr. 261 de transpunere a Directivei 97/67/CE privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciului) din 22 iulie 1999 (GURI nr. 182 din 5 august 1999), astfel cum a fost modificat prin decreto legislativo n. 58 – Attuazione della direttiva 2008/6/CE che modifica la direttiva 97/67/CE, per quanto riguarda il pieno completamento del mercato interno dei servizi postali della Comunità (Decretul legislativ nr. 58 privind transpunerea Directivei 2008/6/CE de modificare a Directivei 97/67/CE cu privire la realizarea integrală a pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității) din 31 martie 2011 (GURI nr. 98 din 24 aprilie 2011) (denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 261/99”). Termenii utilizați de Decretul legislativ nr. 261/99 pentru a defini noțiunile „servicii poștale”, „furnizori de servicii poștale” și „trimitere poștală” sunt în esență aceiași cu cei care figurează în Directiva 97/67.

9 Conform articolului 6 din Decretul legislativ nr. 261/99:

„1. Este supusă unei autorizații generale [...] furnizarea serviciilor destinate publicului care sunt în afara sferei serviciului universal, inclusiv furnizarea de cutii poștale private pentru livrarea trimerelor de corespondență [...]

1 bis. Acordarea autorizației generale, inclusiv pentru furnizorul de serviciu universal, ținând seama de situația pieței și de organizarea serviciilor poștale, poate să fie supusă unor obligații specifice ale serviciului universal, inclusiv în ceea ce privește calitatea, disponibilitatea și realizarea serviciilor în cauză, precum și unor obligații de contribuție financiară la mecanismele de compensare menționate la articolul 10 din prezentul decret. Aceste obligații se stabilesc prin decizia autorității de reglementare.

2. Autoritatea de reglementare stabilește, printr-o decizie adoptată în termen de 180 de zile de la intrarea în vigoare a decretului legislativ de punere în aplicare a Directivei 2008/6, cazurile în care poate începe activitatea după transmiterea către Ministerul Dezvoltării Economice [...] a unei declarații certificate de informare privind începerea activității [...]

3. Decizia menționată la alineatul 2 stabilește cerințele și obligațiile impuse entităților care desfășoară activități supuse unei autorizații generale, inclusiv obligațiile în materia condițiilor de angajare menționate la articolul 18 bis, modalitățile de control în locurile de desfășurare a activității, precum și procedurile de punere în întârziere, de suspendare și de interzicere a activității în cazul încălcării obligațiilor.”

10 Potrivit articolului 10 alineatele 1-3 din Decretul legislativ nr. 261/99:

„1. Este instituit fondul de compensare a obligațiilor serviciului universal. Acesta este gestionat de Ministerul Comunicațiilor și urmărește să garanteze asigurarea serviciului universal; acesta este alimentat atunci când furnizorul de serviciu universal nu obține din prestarea serviciului menționat și a serviciilor exclusive prevăzute la articolul 4 suficiente venituri pentru a garanta îndeplinirea obligațiilor care îi revin.

2. Sunt obligați să contribuie la fondul prevăzut la alineatul 1 titularii de licențe individuale și de autorizații generale, în limita maximă de 10 % din veniturile brute legate de serviciile care se substituie serviciilor din sfera serviciului universal și care rezultă din activitatea autorizată.

3. Contribuția este stabilită în conformitate cu principiile transparenței, nediscriminării și proporționalității de către autoritatea de reglementare pe baza costurilor unei gestionări eficiente a serviciului universal.”

11 În temeiul articolului 18 bis din Decretul legislativ nr. 261/99, furnizorii de servicii poștale la care se referă articolul 3 alineatele 11, 5 și 6 din acesta trebuie să respecte obligațiile în materia condițiilor de angajare prevăzute de legislația națională și de contractele colective aplicabile.

12 Prin Decizia nr. 129/15/CONS din 11 martie 2015 (denumită în continuare „Decizia nr. 129/15”), AGCOM a aprobat regulamento in materia di titoli abilitativi per l’offerta al pubblico di servizi postali (Regulamentul privind autorizațiile pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului, denumit în continuare „Regulamentul privind autorizațiile”), care figurează în anexa A la aceasta.

13 Potrivit articolului 8 alineatul 4 din acest regulament, autorizația generală nu este necesară pentru desfășurarea numai a activității de transport.

14 Potrivit articolului 10 alineatul 4 litera c) din regulamentul menționat, solicitantul unei autorizații generale trebuie, la momentul formulării cererii sale, să respecte obligațiile în materia securității sociale în ceea ce privește salariații săi. În temeiul articolului 10 alineatul 8 litera f) din același

regulament, solicitantul unei autorizații generale trebuie, la momentul formulării cererii sale, să furnizeze descrierea măsurilor adoptate pentru a garanta respectarea obligațiilor de confidențialitate a corespondenței.

- 15 Articolul 11 alineatul 1 literele b) și f) din Regulamentul privind autorizațiile prevede că beneficiarul unei autorizații generale este obligat să se conformeze dispozițiilor în materia condițiilor de angajare prevăzute de legislația națională și de contractele colective de muncă din sectorul poștal și, respectiv, să „contribuie la finanțarea costului de furnizare a serviciului universal atunci când sunt îndeplinite condițiile menționate în considerentul (27) al Directivei [2008/6] și la articolul 10 alineatul 2 din [Decretul legislativ nr. 261/99]”.
- 16 Articolul 15 alineatul 2 din acest regulament prevede că „titularul unei autorizații generale este obligat să contribuie la fondul de compensare a obligațiilor de serviciu universal atunci când sunt îndeplinite condițiile menționate în considerentul (27) al Directivei [2008/6] și la articolul 10 alineatul 2 din [Decretul legislativ nr. 261/99].”

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 17 Reclamantele din litigiile principale sunt asociații de întreprinderi și întreprinderi care își desfășoară activitatea în sectorul transportului rutier, al expediției și al curieratului expres (cauza C-259/16) sau numai în sectorul curieratului expres (cauza C-260/16).
- 18 Aceste întreprinderi și aceste asociații de întreprinderi sunt titulare ale unei autorizații generale pentru prestarea serviciului poștal, în sensul articolului 6 din Decretul legislativ nr. 261/99.
- 19 Reclamantele din litigiile principale au sesizat instanța de trimitere cu o acțiune prin care se urmărește anularea Deciziei nr. 129/15, a Regulamentului privind autorizațiile, precum și a decreto del Ministro dello Sviluppo Economico – Disciplinaire delle procedure per il rilascio dei titoli abilitativi per l’offerta al pubblico dei servizi postali (Decretul Ministerului Dezvoltării Economice de reglementare a procedurilor de acordare a autorizațiilor pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului) din 29 iulie 2015 (denumit în continuare „Decretul din 29 iulie 2015”). Ele au susținut că aceste acte interpretau în mod excesiv de larg noțiunea „serviciu poștal” prevăzută la articolul 2 punctul 1 din Directiva 97/67, prin includerea în aceste servicii a activităților desfășurate de ele. În plus, ele au subliniat că actele menționate le impuneau obligații disproporționate față de cerințele stabilite de această directivă.
- 20 În ceea ce privește interpretarea noțiunii „serviciu poștal”, instanța de trimitere este de părere că aceasta nu ar trebui să includă activitățile de transport rutier, de expediție și de curierat expres. Astfel, numai coletele gestionate de furnizorii de serviciu poștal și în conformitate cu modalitățile proprii acestui serviciu poștal ar putea fi calificate drept „trimiteri poștale”, în sensul articolului 2 punctul 6 din Directiva 97/67. Astfel, această instanță are îndoieli cu privire la conformitatea actelor în discuție în litigiile principale cu această directivă în măsura în care aceste acte, pe de o parte, ar exclude din domeniul de aplicare al directivei menționate numai activitățile care au ca obiect doar transportul fizic de mărfuri și, pe de altă parte, ar include în serviciu și „serviciile poștale cu valoare adăugată”, precum serviciile de curierat expres.
- 21 În ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului proporționalității, instanța de trimitere arată, în primul rând, că articolul 6 alineatul 1 din Decretul legislativ nr. 261/99 impune, fără distincție și în mod automat, furnizorilor de servicii poștale care sunt în afara sferei serviciului universal să obțină o autorizație generală. Or, în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 97/67, statele membre sunt autorizate să introducă autorizații generale numai „în măsura necesară pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale”.

- 22 În al doilea rând, actele în discuție în litigiile principale, în special articolele 10 și 11 din Regulamentul privind autorizațiile, ar impune condiții pentru obținerea unei autorizații generale care nu ar fi prevăzute de Directiva 97/67. În orice caz, aceste condiții ar fi disproporționate față de activitățile desfășurate efectiv de reclamantele din litigiile principale. În special, instanța de trimitere subliniază că nu ar fi necesară nicio reglementare pentru a asigura buna funcționare a piețelor pe care își desfășoară activitatea reclamantele din litigiile principale. Astfel, aceste piețe, spre deosebire de piața de servicii din sfera serviciului universal, ar fi în măsură să se autoreglementsze în mod eficient.
- 23 În al treilea rând, instanța de trimitere își exprimă îndoielile în ceea ce privește legalitatea obligației impuse titularilor unei autorizații generale de a contribui la costurile serviciului universal, prevăzută la articolul 6 alineatul 1 bis din Decretul legislativ nr. 261/99. Astfel, deși ar reieși din articolul 7 alineatul (4) și din articolul 9 alineatul (2) din Directiva 97/67 că numai furnizorii de servicii din sfera serviciului universal pot fi supuși unei asemenea obligații, articolele 6 și 10 din Decretul legislativ nr. 261/99 ar impune această contribuție și titularilor autorizației prevăzute la articolul 9 alineatul (1) din această directivă.
- 24 În orice caz, din articolul 9 alineatul (2) din Directiva 97/67 ar reieși că o obligație de a contribui la costurile serviciului universal nu poate fi impusă fără a aprecia în prealabil oportunitatea instituirii unei asemenea obligații. Or, actele în discuție în litigiile principale nu ar prevedea nicio apreciere prealabilă în această privință, astfel încât ar încălca, și din acest punct de vedere, principiul proporționalității.
- 25 În aceste condiții, Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio, Italia) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, redactate în termeni identici în cauzele C-259/16 și C-260/16:
- „1) Dreptul [Uniunii], în special [articolul 2] punctele 1, 1a și 6 din Directiva [97/67], se opune aplicării unor norme naționale, mai precis articolul [1 alineatul 2] literele a) și f) din Decretul legislativ [nr. 261/99], precum și articolul 1 alineatul 1 literele g) și r) coroborate și litera i) din [Regulamentul privind autorizațiile] și «Caietul de sarcini pentru procedurile de acordare a autorizațiilor pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului» adoptat prin Decretul [din 29 iulie 2015], întrucât vizează includerea în sfera serviciului poștal și a serviciilor de transport rutier, de expediție și de curierat expres?
- 2) Dreptul [Uniunii], în special articolul 9 alineatul (1) și articolul [2] punctul 19 din Directiva [97/67], precum și principiile proporționalității și caracterului rezonabil se opun aplicării unor norme naționale, mai precis articolul 6 alineatul 1 din Decretul legislativ [nr. 261/99], precum și articolul 8 din [Regulamentul privind autorizațiile] și «Caietul de sarcini pentru procedurile de acordare a autorizațiilor pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului» adoptat prin Decretul [din 29 iulie 2015], întrucât impun furnizorilor de servicii de transport rutier, de expediție și de curierat expres să obțină o autorizație generală, în plus față de cea necesară pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale în materia furnizării serviciilor poștale?
- 3) Dreptul [Uniunii], în special articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (2) din Directiva [97/67], se opune aplicării unor norme naționale, mai precis articolul 6 alineatul 1 bis și articolul 10 alineatul 2 din Decretul legislativ [nr. 261/99], precum și articolul 11 alineatul 1 litera f) și articolul 15 alineatul 2 din [Regulamentul privind autorizațiile] și articolul 9 din «Caietul de sarcini pentru procedurile de acordare a autorizațiilor pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului» adoptat prin Decretul [din 29 iulie 2015], întrucât impun furnizorilor de servicii de transport rutier, de expediție și de curierat expres sarcina de a contribui la fondul de compensare a serviciului universal?

4) Dreptul [Uniunii], în special articolul 9 alineatul (2) din Directiva [97/67], se opune aplicării unor norme naționale, mai precis articolele 6 și 10 din Decretul legislativ [nr. 261/99], precum și articolul 11 alineatul 1 litera f) și articolul 15 alineatul 2 din [Regulamentul privind autorizațiile] și articolul 9 din «Caietul de sarcini pentru procedurile de acordare a autorizațiilor pentru furnizarea serviciilor poștale destinate publicului» adoptat prin Decretul [din 29 iulie 2015], întrucât nu conține nicio evaluare cu privire la cazurile în care contribuția la fondul de compensare a costurilor serviciului universal poate fi considerată oportună și nu prevăd modalități de aplicare diferențiate atât în raport cu situația individuală a contribuabililor, cât și cu situația piețelor?”

26 Prin Decizia președintelui Curții din 21 iunie 2016, cauzele C-259/16 și C-260/16 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise, a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 punctele 1, 1a și 6 din Directiva 97/67 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, potrivit căreia întreprinderile de transport rutier, de expediție sau de curierat expres care furnizează servicii de colectare, de sortare, de transport și de livrare a trimiterilor poștale constituie, cu excepția cazului în care activitatea lor se limitează la transportul trimiterilor poștale, furnizori de servicii poștale, în sensul articolului 2 punctul 1a din această directivă.

28 În speță, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 38 din concluzii, îndoielile instanței de trimitere se referă la eventuala calificare ca furnizori de servicii poștale, în sensul articolului 2 punctul 1a din Directiva 97/67, a două categorii de întreprinderi, și anume, pe de o parte, întreprinderile care furnizează servicii de transport rutier și de expediție și, pe de altă parte, întreprinderile de curierat expres.

29 În ceea ce privește serviciile de transport rutier și de expediție, reclamantele din litigiile principale susțin că o întreprindere care prestează cu titlu principal un serviciu de transport al trimiterilor poștale și nu furnizează decât cu titlu accesoriu unul dintre celelalte servicii prevăzute la articolul 2 punctul 1 din Directiva 97/67 nu poate fi calificată drept „furnizor de servicii poștale”.

30 În această privință, trebuie amintit, în primul rând, că, potrivit articolului 2 punctul 1 din Directiva 97/67, noțiunea „servicii poștale” se referă la serviciile care implică colectarea, sortarea, transportul și livrarea trimiterilor poștale.

31 În al doilea rând, potrivit considerentului (17) al Directivei 2008/6, transportul privit în mod individual nu ar trebui considerat serviciu poștal. Pe de altă parte, această directivă a introdus la articolul 2 din Directiva 97/67 un punct 1a, potrivit căruia un „furnizor de servicii poștale” este o întreprindere care furnizează unul sau mai multe „servicii poștale”.

32 Cu toate acestea, Directiva 2008/6 nu a introdus nicio modificare în textul original al Directivei 97/67 în ceea ce privește o distincție care ar trebui făcută între prestarea cu titlu principal și prestarea cu titlu accesoriu a serviciilor poștale prevăzute la articolul 2 punctul 1 din Directiva 97/67.

33 În al treilea rând, o activitate poate fi considerată referitoare la un serviciu poștal numai cu condiția ca aceasta să privească o „trimitere poștală”, în sensul articolului 2 punctul 6 din Directiva 97/67. În această privință, dispoziția respectivă definește trimiterea poștală ca fiind o trimitere adresată în forma

finală în care trebuie să fie transportată de furnizorul serviciului poștal și precizează că o asemenea trimitere poate să privească printre altele corespondențe, cărți, cataloage, ziare, publicații periodice, precum și colete poștale privind mărfuri cu sau fără valoare comercială.

- 34 În aceste condiții, o întreprindere trebuie să fie calificată drept „furnizor de servicii poștale”, în sensul articolului 2 punctul 1a din Directiva 97/67, atunci când aceasta prestează cel puțin unul dintre serviciile enumerate la articolul 2 punctul 1 din această directivă, iar serviciul sau serviciile astfel prestate se referă la o trimitere poștală, activitatea sa trebuind totuși să nu fie limitată numai la serviciul de transport. Rezultă că întreprinderile de transport rutier sau de expediție care furnizează, cu titlu principal, un serviciu de transport de trimiteri poștale și, cu titlu accesoriu, servicii de colectare, de sortare sau de livrare a trimiterilor menționate nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al directivei respective.
- 35 Pe de altă parte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 43 din concluzii, dacă s-ar admite că întreprinderile de transport rutier sau de expediție sunt excluse din domeniul de aplicare al Directivei 97/67 pentru simplul motiv că prestează numai cu titlu accesoriu activitățile de colectare, de sortare sau de livrare a trimiterilor poștale, din aceasta ar rezulta multiple dificultăți de interpretare a directivei respective. Astfel, ar fi necesar, pentru a stabili regimul juridic aplicabil, să se evalueze, de la caz la caz, proporția mai mare sau mai mică a serviciilor prestate cu titlu accesoriu în raport cu serviciul de transport prestat cu titlu principal.
- 36 În ceea ce privește serviciile de curierat expres, reclamantele din litigiile principale susțin că aceste servicii nu ar trebui să intre în domeniul de aplicare al Directivei 97/67 ca urmare a valorii adăugate pe care o aduc.
- 37 În această privință, trebuie amintit, în primul rând, că Directiva 97/67 nu definește ce trebuie să se înțeleagă prin „serviciu de curierat expres”, limitându-se să prevadă, în considerentul (18) al acesteia, că „diferența esențială dintre serviciul de curierat expres și serviciul poștal universal constă în valoarea adăugată (oricare ar fi forma acesteia) prevăzută de către serviciile de curierat expres și percepută de către clienți”.
- 38 În al doilea rând, din jurisprudența Curții reiese că serviciile de curierat expres se diferențiază de serviciul poștal universal prin valoarea adăugată adusă clienților, pentru care clienții acceptă să plătească suplimentar. Astfel de prestații corespund unor servicii specifice care pot fi separate de serviciul de interes general, care satisfac necesitățile speciale ale operatorilor economici și care impun anumite prestații suplimentare pe care serviciul poștal tradițional nu le oferă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2017, *Ilves Jakelu*, C-368/15, EU:C:2017:462, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 39 În al treilea rând, în Hotărârea din 13 octombrie 2011, *DHL International* (C-148/10, EU:C:2011:654, punctele 30 și 52), în Hotărârea din 16 noiembrie 2016, *DHL Express (Austria)* (C-2/15, EU:C:2016:880, punctul 31), precum și în Hotărârea din 15 iunie 2017, *Ilves Jakelu* (C-368/15, EU:C:2017:462, punctul 29), Curtea a considerat că întreprinderile care furnizează servicii de curierat expres intră în domeniul de aplicare al Directivei 97/67 și le-a aplicat anumite dispoziții din această directivă. Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 46 din concluzii, aceste hotărâri ar fi lipsite de sens în cazul în care Curtea nu ar fi acceptat în mod implicit în calitate de condiție prealabilă că serviciul de curierat expres intră sub incidența noțiunii „servicii poștale”, în sensul articolului 2 punctul 1 din această directivă.
- 40 În aceste condiții, deși este posibil să se realizeze o distincție între serviciul universal și serviciul de curierat expres, întemeiată pe existența sau pe inexistența unei valori adăugate aduse de serviciu, trebuie să se arate că un asemenea criteriu de distincție este lipsit de orice relevanță în ceea ce privește natura serviciilor enumerate la articolul 2 punctul 1 din Directiva 97/67. Astfel, împrejurarea că asemenea servicii aduc eventual o valoare adăugată nu este susceptibilă să le retragă calitatea de „servicii poștale”, în sensul acestei dispoziții.

41 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 2 punctele 1, 1a și 6 din Directiva 97/67 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, potrivit căreia întreprinderile de transport rutier, de expediție sau de curierat expres care furnizează servicii de colectare, de sortare, de transport și de livrare a trimiterilor poștale constituie, cu excepția cazului în care activitatea lor se limitează la transportul trimiterilor poștale, furnizori de servicii poștale, în sensul articolului 2 punctul 1a din această directivă.

Cu privire la a doua întrebare

42 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 punctul 19 și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care impune oricărei întreprinderi de transport rutier, de expediție și de curierat expres să dispună de o autorizație generală pentru furnizarea de servicii poștale fără a se verifica în prealabil că o astfel de autorizare este necesară pentru a garanta respectarea uneia dintre cerințele esențiale.

43 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 9 alineatul (1) din Directiva 97/67, în ceea ce privește serviciile care sunt în afara sferei serviciului universal, statele membre pot introduce autorizații generale în măsura necesară pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale.

44 Articolul 2 punctul 19 din această directivă, înainte de a enumera aceste cerințe în mod exhaustiv, le definește ca fiind motive generale fără caracter economic care pot determina un stat membru să impună condiții pentru furnizarea serviciilor poștale.

45 Din considerațiile care precedă rezultă, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 58 din concluzii, că statul membru care decide să condiționeze accesul pe piața serviciilor poștale de obținerea unei autorizații generale are obligația să justifice această decizie prin raportare la una sau la mai multe dintre cerințele esențiale menționate.

46 În speță, instanța de trimitere arată că articolul 6 din Decretul legislativ nr. 261/99 impune fără distincție și în mod automat întreprinderilor care furnizează servicii poștale care sunt în afara sferei serviciului universal să dispună de o autorizație generală fără a se verifica în prealabil necesitatea unei asemenea autorizații pentru a garanta respectarea cel puțin a uneia dintre cerințele esențiale. Această instanță adaugă că obligațiile impuse întreprinderilor menționate în vederea obținerii unei asemenea autorizații generale sunt disproporționate.

47 În aceste împrejurări, pentru a răspunde la cea de a doua întrebare preliminară, trebuie să se verifice dacă o reglementare precum cea în discuție în litigiile principale, în primul rând, este susceptibilă de a fi justificată de una dintre cerințele esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din Directiva 97/67 și, în al doilea rând, este proporțională, întrucât este în măsură să garanteze respectarea obiectivului pe care îl urmărește și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă acest obiectiv nu ar putea fi atins prin interdicții de o amploare mai redusă.

48 În această privință, în ceea ce privește aspectul dacă o reglementare precum cea în discuție este susceptibilă de a fi justificată de una dintre cerințele esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din Directiva 97/67, din dosarul de care dispune Curtea reiese că această reglementare justifică instituirea unui regim de autorizare generală pentru întreprinderile care pot fi calificate drept „furnizori de servicii poștale” prin două dintre aceste cerințe esențiale, și anume respectarea condițiilor de angajare și a sistemelor de securitate socială, precum și confidențialitatea corespondenței.

- 49 În ceea ce privește proporționalitatea reglementării în discuție în litigiile principale, trebuie amintit că este de competența instanței de trimitere să verifice, în contextul unei aprecieri globale a tuturor împrejurărilor de drept și de fapt relevante, dacă o astfel de reglementare este în măsură să garanteze realizarea obiectivelor urmărite și nu depășește ceea ce este necesar pentru a le atinge. Revine totuși Curții sarcina de a-i furniza în acest scop toate elementele de interpretare a dreptului Uniunii care îi vor permite să se pronunțe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 decembrie 2017, *Global Starnet*, C-322/16, EU:C:2017:985, punctele 51 și 52).
- 50 În ceea ce privește, în primul rând, capacitatea reglementării menționate de a garanta realizarea obiectivului pe care îl urmărește, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o legislație națională nu poate garanta realizarea obiectivului invocat decât în cazul în care răspunde cu adevărat preocupării privind atingerea acestuia în mod coerent și sistematic (Hotărârea din 10 martie 2009, *Hartlauer*, C-169/07, EU:C:2009:141, punctul 55).
- 51 Or, în ceea ce privește prima dintre cerințele esențiale amintite la punctul 48 din prezenta hotărâre, și anume respectarea condițiilor de angajare și a sistemelor de securitate socială, articolul 10 alineatul 4 litera c) din Regulamentul privind autorizațiile prevede că acordarea autorizației generale furnizorului de servicii poștale este condiționată de respectarea de către acesta, la momentul formulării cererii, a cerințelor în materia securității sociale în ceea ce îi privește pe salariații săi.
- 52 În această privință, reiese atât din articolul 6 alineatul 3 și din articolul 18 bis din Decretul legislativ nr. 261/99, cât și din articolul 11 alineatul 1 litera b) din Regulamentul privind autorizațiile că titularul unei autorizații generale este obligat să respecte dispozițiile în materia condițiilor de angajare prevăzute de legislația națională și de contractele colective de muncă aplicabile sectorului poștal. În acest scop, articolul 10 alineatul 8 din Regulamentul privind autorizațiile impune solicitanților unei autorizații generale să furnizeze, la momentul formulării cererii, informații referitoare la contractele colective aplicabile salariaților lor, precum și alte informații referitoare la acești lucrători.
- 53 Pe de altă parte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 59 din concluzii, în Decizia nr. 129/15, AGCOM a prezentat elementele care explică modul în care obligațiile prevăzute de reglementarea în discuție permit garantarea respectării condițiilor de angajare.
- 54 În ceea ce privește cea de a doua dintre cerințele esențiale amintite la punctul 48 din prezenta hotărâre, și anume confidențialitatea corespondenței, articolul 10 alineatul 8 din Regulamentul privind autorizațiile prevede că întreprinderile care solicită acordarea unei autorizații trebuie să transmită autorităților competente, la momentul depunerii cererii, o descriere a măsurilor adoptate pentru a garanta respectarea obligațiilor de confidențialitate a corespondenței.
- 55 În aceste condiții, reiese că reglementarea din litigiile principale este în măsură să asigure respectarea unora dintre cerințele esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din Directiva 97/67.
- 56 În al doilea rând, este necesar să se verifice dacă obligațiile la care reglementarea în discuție în litigiile principale supune acordarea autorizației generale impuse pentru furnizarea de servicii poștale nu depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit.
- 57 Or, astfel cum arată avocatul general la punctul 64 din concluzii, instanța de trimitere nu indică în mod precis care sunt obligațiile impuse de reglementarea în discuție în litigiile principale care ar fi susceptibile să prezinte un caracter disproporționat, cu excepția celei referitoare la finanțarea serviciului universal, care constituie obiectul celei de a treia și al celei de a patra întrebări preliminare.
- 58 De asemenea, decizia de trimitere se limitează să arate că astfel de obligații sunt imperative în ceea ce privește atât acordarea autorizației generale, cât și desfășurarea acestor activități.

- 59 În sfârșit, din dosarul de care dispune Curtea reiese că autorizația generală este considerată acordată la 45 de zile după primirea de către autoritățile competente a cererii întreprinderii vizate.
- 60 Având în vedere ansamblul acestor împrejurări, în special modalitățile de acordare a autorizației generale, trebuie să se constate, astfel cum a considerat avocatul general la punctele 65 și 66 din concluzii, că nu se poate estima că obligațiile impuse de reglementarea națională în discuție în litigiile principale depășesc ceea ce este necesar pentru a garanta respectarea cerințelor esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din Directiva 97/67.
- 61 Având în vedere ansamblul acestor considerații, este necesar să se răspundă la a doua întrebare preliminară că articolul 2 punctul 19 și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, care impune oricărei întreprinderi de transport rutier, de expediție și de curierat expres să dispună de o autorizație generală pentru furnizarea de servicii poștale, cu condiția ca această reglementare să fie justificată de una dintre cerințele esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din această directivă și să respecte principiul proporționalității, în sensul de a fi în măsură să garanteze obiectivul urmărit și de a nu depăși ceea ce este necesar pentru a-l atinge, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

Cu privire la admisibilitate

- 62 În observațiile sale scrise, Comisia exprimă îndoieli cu privire la admisibilitatea celei de a treia și a celei de a patra întrebări. Aceasta explică faptul că, deși obligația de a contribui la fondul de compensare a obligațiilor serviciului universal este efectiv prevăzută la articolul 10 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 261/99 și la articolul 11 alineatul 1 litera f) din Regulamentul privind autorizațiile, nicio decizie a AGCOM nu a determinat încă aplicarea acestei obligații în cazul reclamantelor din litigiile principale. Astfel, aceste întrebări ar avea un caracter ipotetic.
- 63 În această privință, dintr-o jurisprudență constantă a Curții reiese că o cerere de decizie preliminară nu are drept obiectiv formularea de opinii consultative cu privire la chestiuni generale sau ipotetice, ci urmărește să satisfacă necesitatea inerentă soluționării efective a unui litigiu privind dreptul Uniunii (Hotărârea din 26 octombrie 2017, *Balgarska energiyana borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, punctul 31).
- 64 Este necesar să se constate că, în temeiul articolului 7 alineatul (4) din Directiva 97/67, statele membre pot stabili un fond de compensare care poate fi finanțat printr-o redevență impusă, printre alții, furnizorilor de servicii poștale. În plus, statele membre pot condiționa acordarea de autorizații furnizorilor de servicii, în conformitate cu articolul 9 alineatul (2) din această directivă, de îndeplinirea obligației de a contribui financiar la acest fond.
- 65 În speță, pe de o parte, potrivit articolului 10 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 261/99, sunt obligați să contribuie la fondul de compensare a obligațiilor serviciului universal, printre alții, titularii de autorizații generale, în limita maximă de 10 % din veniturile brute privind serviciile care se substituie serviciilor din sfera serviciului universal și care rezultă din activitatea autorizată. Pe de altă parte, potrivit articolului 11 alineatul 1 litera f) din Regulamentul privind autorizațiile, beneficiarul unei autorizații generale trebuie să contribuie la finanțarea costului de furnizare a serviciului universal atunci când sunt îndeplinite condițiile menționate în considerentul (27) al Directivei 2008/6 și la articolul 10 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 261/99.

- 66 Or, din observațiile părților în ședință reiese că AGCOM nu a adoptat încă decizia de creare a fondului de compensare a obligațiilor serviciului universal. Astfel, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, se pare că această autoritate națională nu a stabilit nici cazurile în care furnizorilor de servicii poștale care sunt în afara sferei serviciului universal li se va solicita să contribuie la fondul menționat, nici modalitățile concrete ale unei asemenea contribuții.
- 67 În aceste condiții, în ceea ce privește a treia întrebare, trebuie să se constate că, astfel cum reiese din considerațiile expuse la punctul 65 din prezenta hotărâre, articolul 7 alineatul (4) din Directiva 97/67, în măsura în care permite statelor membre să impună o obligație de a contribui la fondul de compensare, a fost transpus în ordinea juridică italiană. Astfel, întrebarea menționată, care nu poate fi considerată ipotetică, este admisibilă.
- 68 În schimb, întrucât cea de a patra întrebare se referă în esență la modalitățile concrete în care va trebui pusă în aplicare obligația titularilor unei autorizații generale de a contribui la fondul de compensare a obligațiilor serviciului universal, trebuie să se constate, având în vedere considerațiile expuse la punctul 66 din prezenta hotărâre, că a răspunde la această întrebare ar echivala cu formularea unui aviz destinat AGCOM cu privire la o chestiune care, în acest stadiu, nu prezintă decât un caracter ipotetic. În consecință, cea de a patra întrebare este inadmisibilă.

Cu privire la fond

- 69 Prin intermediul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (2) din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, care impune titularilor unei autorizații generale pentru furnizarea de servicii poștale să contribuie la un fond de compensare a obligațiilor serviciului universal.
- 70 În această privință, trebuie amintit, mai întâi, că articolul 9 alineatul (1) din Directiva 97/67 permite statelor membre să impună întreprinderilor din sectorul poștal autorizații generale în ceea ce privește serviciile care sunt în afara sferei serviciului universal, în timp ce articolul 9 alineatul (2) primul paragraf din această directivă prevede posibilitatea statelor membre de a introduce proceduri de autorizare în ceea ce privește serviciile din sfera serviciului universal [Hotărârea din 16 noiembrie 2016, DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, punctul 20].
- 71 În continuare, articolul 9 alineatul (2) al doilea paragraf din directiva menționată enumeră obligațiile la care poate fi supusă acordarea autorizațiilor, fără a se putea deduce din modul său de redactare la ce categorie de autorizații se referă această dispoziție – la cele referitoare la ansamblul serviciilor poștale sau la cele care nu privesc decât serviciile din sfera serviciului universal [a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 noiembrie 2016, DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, punctul 21].
- 72 În sfârșit, astfel cum se arată în cuprinsul considerentului (27) al Directivei 2008/6, în vederea stabilirii faptului dacă furnizorilor de servicii poștale care sunt în afara sferei serviciului universal li se poate solicita să contribuie la fondul de compensare, statele membre trebuie să analizeze dacă, din perspectiva utilizatorilor, serviciile furnizate de acești furnizori pot fi considerate servicii care intră în sfera serviciului universal, deoarece sunt substituibile, într-un grad suficient de mare, serviciului universal, luând în considerare caracteristicile acestora.
- 73 În această privință, trebuie să se constate, pe de o parte, că, din analiza structurii de ansamblu a articolului 9 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 97/67, rezultă că termenul „autorizații” folosit în această dispoziție desemnează atât autorizațiile prevăzute la alineatul (2) primul paragraf al acestui articol, cât și pe cele prevăzute la alineatul (1) al articolului menționat [Hotărârea din 16 noiembrie 2016, DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, punctul 28].

- 74 Pe de altă parte, în afara faptului că condiția referitoare la gradul suficient de mare de substituibilitate menționată în considerentul (27) al Directivei 2008/6 a fost reluată la articolul 10 alineatul 2 din Decretul legislativ nr. 261/99, articolul 11 alineatul 1 litera f) din Regulamentul privind autorizațiile îi impune expres beneficiarului unei autorizații generale să „contribuie la finanțarea costului de furnizare a serviciului universal atunci când sunt îndeplinite condițiile menționate în considerentul (27) al Directivei [2008/6] și la articolul 10 alineatul 2 din [Decretul legislativ nr. 261/99]”, astfel încât posibilitatea de a-i impune acestui beneficiar obligația de a contribui la fondul de compensare a obligațiilor serviciului universal este supusă acestei condiții referitoare la gradul suficient de mare de substituibilitate.
- 75 Având în vedere ansamblul acestor considerații, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (2) din Directiva 97/67 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, care impune titularilor unei autorizații generale pentru furnizarea de servicii poștale să contribuie la un fond de compensare a obligațiilor serviciului universal, atunci când, din perspectiva utilizatorilor, se poate considera că aceste servicii intră în sfera serviciului universal, deoarece sunt substituibile, într-un grad suficient de mare, serviciului universal.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 76 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

- 1) **Articolul 2 punctele 1, 1a și 6 din Directiva 97/67/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 februarie 2008, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, potrivit căreia întreprinderile de transport rutier, de expediție sau de curierat expres care furnizează servicii de colectare, de sortare, de transport și de livrare a trimiterilor poștale constituie, cu excepția cazului în care activitatea lor se limitează la transportul trimiterilor poștale, furnizori de servicii poștale, în sensul articolului 2 punctul 1a din această directivă.**
- 2) **Articolul 2 punctul 19 și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 97/67, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6, trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, care impune oricărei întreprinderi de transport rutier, de expediție și de curierat expres să dispună de o autorizație generală pentru furnizarea de servicii poștale, cu condiția ca această reglementare să fie justificată de una dintre cerințele esențiale enumerate la articolul 2 punctul 19 din această directivă și să respecte principiul proporționalității, în sensul de a fi în măsură să garanteze obiectivul urmărit și de a nu depăși ceea ce este necesar pentru a-l atinge, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.**
- 3) **Articolul 7 alineatul (4) și articolul 9 alineatul (2) din Directiva 97/67, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/6, trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale, care impune titularilor unei autorizații generale pentru furnizarea de servicii poștale să contribuie la un fond de**

compensare a obligațiilor serviciului universal, atunci când, din perspectiva utilizatorilor, se poate considera că aceste servicii intră în sfera serviciului universal, deoarece sunt substituibile, într-un grad suficient de mare, serviciului universal.

Semnături